

Gospodar in gospodinja

LETO 1934

11. APRILA

STEV. 15

K prehodu na zeleno krmljenje

Bliža se čas, ko bodo živinorejci mogli pričeti zopet pokladati zelena krmila. Kakor se živinorejec obenem z živino jeseni težko loči od zelenega krmljenja in paše, isto tako težko pričakuje spomladi, da zopet začne krmiti živino z zeleno krmo — ali s pašo. Najtežje pa pričakuje, da zraste čimprej zelena krma, oni živinorejec, ki je s svojimi krmskimi zalogami iz enega ali drugega vzroka že precej pri kraju.

Pa kakor se zdi zeleno krmljenje enostavno, vendar zahteva, da ga izvršuje vsak živinorejec zlasti v pričetku previdno, skrbno in preudarno, če se hoče obvarovati pred občutno škodo v svoji živinoreji. Saj so zelena krmila in paša po svoji sestavi precej različna od suhih krmil. Čim večja pa je različenost med krmili, ki jih prenehamo oziroma začnemo krmiti živini, tem več časa je potrebno, da se prebavila in izločevanje prebavnih sokov prilagodijo in privadijo na novo krmilo. Takšna prilagoditev prebavil s prebavnimi soki vred pa se ne more zgoditi kar čez noč, temveč šele čez dlje časa. Zategadelj moramo preiti od suhega k zelenemu krmljenju prav polagoma. Od dne do dne je treba primešavati med suho krmo vedno več zelene krme, istočasno pa vedno bolj nižamo in odtegujemo suho krmo, tako da pokladamo približno čez 14 dni že skoraj sama ali sama zelena krmila. Čim bolj počasi se izvrši prehod od suhe krme na zeleno, tem manj bo občutila živina to menjava.

Vsaka hitra menjava, vsak prehitel prehod od ene krme k drugi zniža mlečnost mlečnih živali in spremeni sestavo mleka, pitalna in mlada živina pa

shujša. Navadno traja potem precej časa, da pridejo mlečne živali zopet na prejšnjo množino mleka, pitalne in mlade živali pa na svojo prejšnjo živo težo. Torej zadene vsakogar pri prehitrem prehodu od suhega k zelenemu krmljenju takoj tudi včasih precej občutna gospodarska škoda za njegovo nepravilno ravnanje. Pri pravilno izvršenem prehodu na zelena krmljenja se mlečnost krav ne zniža, pač pa navadno še zviša, pitalne živali pridobivajo enakomerno dalje na živi teži in mlada živina se nadalje razvija brez prestopka.

Pogostokrat povzroči prehitel prehod k zeleni krmi tudi razne bolezni na prebavilih, kakor drisko, napenjanje itd. Neugodne posledice prehitrega prehoda k zeleni krmi se pojavlja le premnogokrat tudi v sirarnah pri izdelovanju in razvoju sira.

V krajih, kjer paša nadomestuje hlevsko zeleno krmljenje, je tudi treba skrbeti, da se živina prav polagoma privadi na pašo. Ko gre živina prvi dan na pašo, jo zjutraj prav tako nakrmimo v hlevu kakor po navadi. Tudi ko se živali vrnejo s paše naj dobijo v jasli svoj navadni odmerek suhe krme. Šele čez par dni, ko se je živina že nekoliko privadila na pašo, začnemo polagoma odtegovati po nekoliko suhe krme pri vsakokratnem krmljenju v hlevu. Čez par tednov popolnoma prenehamo s suhim krmljenjem v hlevu pri zadostni paši. Le tako se tudi pri prehodu k paši izognemo pred prej navedenimi posledicami prehitrega prehoda. P.

Naročajte »Domoljuba«!

Več krmske pese!

V čim večji meri se pečamo z živino-rejo, toliko važnejše je tudi pridelovanje krmskih rastlin, zlasti takšnih, ki nam dajejo poleg obilnega pridelka tudi dobro krmo za mlečno, pitalno in drugo živino. Med takšne rastline lahko prištevamo tudi krmsko peso, ki je odlično zdravo zimsko krmilo, ki nam nadomešča pozimi zeleno krmo in zelo pospešuje osobito mlečnost krav. Če pridelamo za zimsko krmljenje obilo krmske pese, potem lahko dobivajo mlečne krave prav za prav celo leto precej enakomerno isto krmo. Ko namreč zmanjkata jeseni paša in zelena krma, potem lahko pozimi nadomestimo obedve s sočno krmsko peso, ki sestavlja skupno s senom takšno krmo, ki sliči poletni zeleni krmi (paši). Pri zadostnem pridelku krmske pese krmimo z njo mlečne krave do zopetne zelene krme ali paše. Počasni prehodi od ene h drugi krmi in skoraj vedno enaka sočna krma skozi celo leto nam veliko doprinašajo k obilici mleka in zadovoljivi celoletni mlečnosti. Zadostna in dobro vzimljena in ohranjena krmska pesa je neprekosljivo zdravo krmilo, ki čudovito nadomesti primanjkujoče vitamine zimskega krmljenja. Toda koliko je pri nas kmetij in živinorejcev, ki krmijo vsaki mlečni kravi ves čas zimskega krmljenja na dan vsaj 5 do 10 kg krmske pese, kar ni veliko. Najbrže jih je zelo malo. O tem sicer nimamo nikakršnih podatkov, vendar pa lahko sklepamo to iz njivske površine, na kateri se prideluje v naši bano-vini krmska pesa. Še bolj pa nam to dokazuje množina celotnega pridelka krmske pese, ki je v primeri s številom krav veliko premajhen, da bi mogel priti v poštev za redno krmljenje mlečnih krav pozimi. To pa tem manj, ker je znano, da se poleg krompirja in strniščne repe porabi večina krmske pese za krmljenje prasišev, kar sicer tudi ni napačno. Pa ne le celotni, tudi povprečni pridelek krmske pese je pri nas zelo nizek, ker znaša le okrog 100 centov na

hektar (ali na eden in tričetrť orala). Če se na posameznih kmetijah lahko pridelala 500 centov ali več krmske pese, zakaj bi se takšni pridelki ne dali doseči na vseh kmetijah? Saj to še niso najvišji pridelki, ki se dajo doseči, ker takšni znašajo lahko tudi preko 1000 centov krmske pese na hektar.

Kaj nam je torej storiti? Treba je, da znatno dvignemo povprečni pridelek na hektarju njivske zemlje. Istočasno pa bi bilo tudi dobro, da bi zavzela krmska pesa na splošno večjo površino med njivskimi rastlinami. Razun primerne vrste in uporabe najboljšega semena moramo vpoštevati pri pridelovanju krmske pese tudi kakovost zemlje, pravilno gnojenje in skrbno obdelovanje zemlje, da dosežemo čim višje in najvišje pridelke. Izmed vrst naj omenimo le rumeno in rdečo ekendorf-sko krmsko peso, ki donaša zelo obile pridelke, je manj trpežna in jo moramo radi tega porabiti že v prvi zimski dobi. Dalje rumeno in rdečo oberndorf-sko krmsko peso, ki nam donaša sicer nekaj manjše pridelke kakor ekendorf-ska, je pa zato bolj trpežna in ima več redilnih snovi (sladkorja) ter se nam ohrani zdrava v primerni shrambi do aprila ali celo maja. Krmska pesa uspeva zelo dobro v ilovnati apneni zemlji. Na splošno lahko rečemo, da uspeva povsod tam, kjer uspevata ozimna pšenica in jari ječmen. Mokra glinasta in revna peščena zemlja krmski pesi ne prija. Krmska pesa je izredno hvaležna za zadostno gnojenje in donaša tudi v manj ugodnih vremenskih razmerah dobre in zanesljive pridelke. Poleg hlevskega gnoja, dušika in fosforove kisline zahteva krmska pesa kot izrazita kalijeva rastlina tudi obilo kalija, ako naj nam donaša visoke pridelke res dobre kakovosti. Ako le mogoče spravimo 400 centov hlevskega gnoja na hektar že ob priliki jesenskega oranja v zemljo, izmed umetnih gnojil pa potrosimo spomladi 4 do 5 tednov pred setvijo ali sajenjem na

hektar njive okrog 200 kg apnenega dušika, 200 do 300 kg superfosfata in 200 do 300 kg 40 odstotne kalijeve soli. V dobro zagnojeno in za setev pripravljeno zemljo sejemo krmsko peso v vrste, ki so oddaljena ena od druge 35 do 50 cm, torej povprečno okrog 40 cm. V vrsti sami pa naj znaša oddaljenost od rastline do rastline 25 do 30 cm. V suhih legah, kjer je gorka pomlad in topel maj in so njive očiščene plevela, sejemo seme krmске pese takoj na njivo, ki je določena za pridelovanje krmске pese. Tam pa, kjer je bolj mrzla in ostra pomlad in vlažen maj ter so njive bolj plevelne, vzgojimo najprej v dobri zemlji iz semena sadike, ki jih pozneje presadimo na njivo.

Najbolj pogoste napake, ki jih delamo pri pridelovanju krmске pese, so preplitvo obdelovanje zemlje, prerahla zemlja za setev, tako da seme le neenakomerno vzkali, dalje pomanjkljivo gnojenje z umetnimi gnojili, potem setev ali saditev v preoddaljenih vrstah ter premočno, prepozno in ne istočasno izvršeno redčenje rastlin.

Krmска pesa mora biti med letom

skrbno negovana. Začeti jo moramo zgodaj pleti in okopavati. S ponovno pletvijo in okopavanjem preprečimo zaskorjenost zemlje, ohranimo zemljo rahlo in zadušimo vsak plevel že v prvem početku. Vse negovanje krmске pese konča z osipanjem. Zelo napačno je obiranje zelenega listja med raščо krmске pese, ki je pri nas še precej v navadi.

Le če se izognemo raznim napakam in spolnim pogoje, ki jih stavi na nas krmска pesa, bo izostal dober pridelek. Da so pridelki krmске pese pri nas tako nizki, tiči vzrok pred vsem najbrže v preslabem poznanju pridelovanja krmске pese. Uspešno bo pridelovanje le tedaj, če izberemo pravo sorto, oddelimo za krmsko peso dobro zemljo, jo skrbno obdelamo in pravilno gnojimo. Pri tem pa mora biti naš cilj — najvišji pridelek. Krmска pesa tudi zahteva za obdelavo obilo ročnega in vprežnega dela. Zato pa naj prideluje vsakdo toliko krmске pese, kolikor jo lahko obdeluje z lastnimi delovnimi močmi. Kdor dela ne zmaguje, se njiva zapleveli in pridelek je nizek. P.

Oskrbovanje rastlin

Ko je poljedelec obdelal svoje njive in zaupal seme in gomolje materi zemlji, ni še storil vsega, da bi si zagotovil bogat pridelek. Skrbeti mora tudi, da se rastline nemoteno razvijajo, da dobe dovolj hrane iz zemlje in zraka ter da jih bolezni in škodljivci ne napadajo. In tu ne manjka dela skoro ves čas do spravljanja pridelkov, kajti v obdelani in zagnojeni zemlji niso tla ugodna le za kmetске koristne rastline, ampak tudi za škodljive plevelne, za razen mrčes ter za rastlinske bolezni. Zato moramo rastline oskrbovati na različne načine: zemljo rahljati, plevel zatirati, mrčes uničevati in proti boleznim se boriti.

Rahljanje zemlje je potrebno iz različnih razlogov: v rahli zemlji se korenine lažje razvijajo, v njo prihaja zrak in toplota, ki omogočata delova-

nje talnih bakterij in razkrajevanje rastlinskih hranil, ona bolje ohrani vlago za dobo suše. Vse to skupaj omogoči koreninam črpanje hranil iz čim širšega obsega zemlje in zadostno prehrano rastlin.

Rahljanje zemlje koristi vsem rastlinam, vendar se to delo pri nas omejuje bolj na okopavine. Drugod pa okopavajo tudi žita, ki jih sejejo v vrste in potem obdelajo s posebnimi okopalniki. Pri manjših površinah žita, kjer služi to le za domačo prehrano, ali pa ima visoko ceno, se okopavanje izplača celo z ročnim delom. Neobhodno potrebno pa je rahljanje zemlje okrog okopavin, ki dobro uspevajo le tedaj, če imajo rahlo in čisto zemljo.

Rahljanje zemlje pri okopavinah omogoči njih koreninam, da se na široko razpredejo in črpajo vse naokoli

hrano; istočasno se zatira plevel, ki se tu najraje razbohoti; obvaruje pa tudi pred sušo, ker prepreči izpuhtevanje vlage iz zemlje. Koliko slabše uspevajo okopavine na neokopani zemlji, opazimo lahko na zanemarjenih njivah, kjer je plevel prerastel krompir, peso, večkrat celo koruzo, da se komaj izplača spravljati pridelek.

Vsak poljedelec mora zato skrbeti, da te rastline čim večkrat okopava in pleje, katero delo mu te poplačajo z večjim pridelkom. Ker je pa to delo naporno in stane precej, zato si ga mora olajšati in poceniti. To doseže z vprežnimi okopalniki in vsipalniki, s katerimi lahko vsak teden prerahlja zemljo. Toda pogoj za to je, da so okopavine posajene v ravne dovolj široke vrste, med katerimi brez škode stopa živina z okopalnikom. To orodje bi morali naši kmetje še veliko več rabiti, nego dosedaj, kajti z njimi si prihranijo zelo mnogo na obdelovalnih stroških.

Zatiranje plevla je nujno potrebno, ker ta zelo ovira rastline v njih razvoju. Plevel jim krade hrano iz zemlje, jemlje jim zrak in svetlobo, osuši zemljo in tako zmanjšuje pridelek. Plevel moramo začeti zatirati že takoj spomladi, dokler je še mlad. Čim bolj se razvija, tim težji je boj proti njemu. Največ plevla uničimo na njivah, ki smo jih jeseni preorali za spomladansko setev in ki so še pred zasaditvijo ozelenele. Tu prevlečemo z brano, s čim izrijemo večino mladih plevelnih rastlin, ki jih potem sonce posuši. S tem lahkim delom si znatno olajšamo zatiranje plevla. Pa tudi pozneje moramo paziti, da takoj, ko se prikažejo te nezaželjene rastline iz zemlje, gremo z okopalnikom skozi vrste. Če ostane kaj plevla v vrstah, ga z motiko z malo truda odstranimo. Nikdar pa ne dopuščajmo, da bi se ta škodljivec razrastlel in razširil, kajti poznejše delo je mnogo bolj zamudno in težavno.

Proti nekaterim plevelom v žitih, kakor so njivska redkev, repič, divja ogrščica se branimo z neoljenim apnenim dušikom, ki ga trosimo na rosne

plevelne rastline. To jedko gnojilo jih umori, medtem ko žitu ne škoduje.

Uničevanje mrčesa na poljskih rastlinah je težavnejše, kajti tu moramo zatreti vsakega škodljivca posebej. Toda mnogo jih odpravimo s pogostim okopavanjem zemlje. Strune na pr. lovimo na krompirjevo gomolje, polže potrosimo z žganim apnom, gosenice in jajčka kapusovega belina obiramo, uši in bolhe škropimo z jedkimi sredstvi itd. Najbolje se pa ubranimo raznega mrčesa s primernim kolobarjenjem in globokim obdelovanjem zemlje.

Borba proti boleznim je na rastočih rastlinah manj uspešna, kajti težko je uničiti bolezenske kali, če so že prodrle v rastlino. Pri žitih razkužujemo že seme pred setvijo, da pride zdravo v zemljo. Pri večini ostalih rastlin preprečimo obolenje z globokim obdelovanjem zemlje in z močnim gnojenjem. Edino pri krompirju se borimo proti peronospori na listih s škropljenjem z raztopino modre galice in apna.

Tu smo na kratko navedli nekaž smernice za oskrbovanje rastlin, ki je potrebno, če hočemo doseči iz naših njiv bogate pridelke. L.

Ugotovljeno je, da gredo zanesljivo samo tiste ure, ki se navijajo pravilno. Redkim je znano, da se mora ura naviti vsak dan ob istem času, ker bi že enurni zamuda določenega časa kvarno vplivala na kolesje. Poleg tega se ure ne sme navijati vihravo in prehitro, temveč vedno enakomerno in počasi.

Žepi, v katerih se nosijo ure, naj bodo prikladni njeni velikosti. Torej ne preveliki, ker bi se ura pri vsakem telesnem gibu premikala sem in tja, kar zanjo gotovo ni koristno. Nosi naj se v notranjem žepu obleke, da nanjo ne bo vplivala zračna sprememba — torej naglo menjavanje gorkote, vlage in mraza — istočasno pa je zavarovana pred morebitnim pritiskom, udarom in sličnim nezgodami, ki so v zvezi s telesnim gibanjem. Manj občutljive so ure, ki se nosijo na roki. A tudi pri teh moramo paziti, da z njimi ne trčimo ob kak trd predmet.

V KRALJESTU GOSPODINJE

Gospodinja, pazi na svoje zdravje!

»Mati in gospodinja žrtvuj se svojim dolžnostim in pozabi popolnoma nase«, to je še marsikje splošno načelo in občeveljavno mnenje. To naziranje ter ravnanje po tem načelu pa povzroča zle posledice za zdravje gospodinj, saj pridejo nadnje s časom najrazličnejše bolezni, na vsak način pa se prehitro postara in oslabi. Nehote se vprašamo: »Ali je gospodinjsko delo res tako nezdravo, da povzroča take neprijetne posledice?« Nikakor ne, kajti ženska opravila v gospodinjstvu zaradi svoje raznoličnosti in izprememb ne utrujajo telesa tako, kakor n. pr. delo v pisarnah in industrijskih podjetjih. Kje je torej krivda?

Dve poglavitni napaki v gospodinjstvu sta temu vzrok in sicer:

a) gospodinjje se z delom preveč preoblože in

b) delajo dostikrat napačno, ker ne mislijo na svoje zdravje.

Stremljenje vsega novodobnega gospodinjstva je baš v tem, da odpomore težavam, ki tarejo gospodinjjo, da jo razbremenijo ter ji obenem omogoči, oziroma nudi, kar potrebuje za njeno telo in duh. Marsikateri izmed gospodinj je že znano, da opravljamo še vedno mnogo hišnih del napačno, kar povzroča preveliko in prenašlo utrujanje telesa in dula, nepotrebno črpanje dragocenih moči ter s časom razne hibe in celo bolezni. Napake, ki se še mnogo ponavljajo, nam bodo postale jasne, če bomo pazljivo prebrali naslednje odstavke.

1. Prostor, v katerem delamo, naj bo svojemu namenu primerno opremljen, vsi pripomočki in orodje pa pri rokah in v dobrem stanju. S tem si prihranimo mnogo utrudljivega tekanja, iskanja in nejevolje, ki tako kvarno vpliva na živce.

2. Vsako opravilo skušajmo opraviti

tako, da izgubimo pri tem kar najmanj časa in moči. Delo je treba premisliti in najti zanj najlažji in najkrajši način, kako ga je izvršiti. S tem dosežemo precejšnjo razbremenitev telesa.

3. Delajmo čim manj stojé, ne naprej sklonjeni ali še celo nagnjeni navzdol. Pri hišnih delih je taka napačna drža nepotrebna, zato opravljajmo vsa opravila kakor pranje v majhnem obsegu, likanje, zlaganje perila, pomivanje in brisanje posode, trebljenje zelnjadi itd. sedé.

4. Skrbimo za zadostno razsvetljavo pri delu! Okna naj ne bodo zastavljena s pohištvom in ne zastirajmo jih brez potrebe. Prostor, kjer delamo, naj bo podnevi in zvečer zadostno razsvetljen.

5. Istotako je važno, da imamo tam, kjer delamo, dovolj dobrega, čistega zraka. Če moremo, delajmo mnogo na prostem (likanje) ali vsaj pri odprtem oknu, pozimi pa samo v dobro prezračenih prostorih. Izredni utrujenosti in slabemu teku je pogostokrat vzrok nečisti, s soparo nasičen kuhinjski zrak, ki ga vdihavamo tekom dopoldneva.

6. Gospodinja, ne pozabi nadalje na veliko važnost **nočnega počitka!** Razdelimo si naša opravila tako, da ne delamo ponoči, ampak opravimo vse podnevi.

7. Neprecenljive vrednosti so tudi kratki **domori za oddih** tekom dneva. Na vsaki 2—3 ure se malo odpočijmo in prebijmo nekaj minut v popolnem miru. Naravnost čudovito učinkuje mirno, pet do petnajstminutno ležanje na ravni podlagi (na klopi, na tleh na preprogi), pri nekoliko zastrtem oknu (popoln mir).

8. Sestavimo si za svoj gospodinjski obrat točen načrt, po katerem opravljajmo vsa dela, ki jih obsega. Načrt sodobne gospodinjje in gospodinjstva je sestavljen tako, da ji poleg vestno opravljenega dela ostane še čas za nego zdravja in telesa. Sem spadajo spre-

hodi (telovadba) v čistem zraku, kopanje, umivanje, negovanje kože, las, rok itd., kar je za gospodinjstvo prav tako negibno potrebno kakor za vsakogar.

9. Ne tratimo časa in moči z deli, ki nič ne koristijo. Za zgled bi navedla tole: Dan za dnem brišemo prah raz kopico neokusnih okraskov, ki vise na stenih ali pa so razpostavljeni po predalnikih; neštetokrat prenesemo in prestavimo (pri vsakdanjem pospravljanju) kos pohištva, ki je pri hiši samo v napoto (kajti na podstrešje ne sme, ker je še »lep«, čeprav neuporaben ter le v nadlego in trajno delo brez koristi).

10. Ne zapostavljamo več leve roke pred desnico, ampak urimo obe, da nam enako pomagata in služita. Pri težkem delu uporabljajmo obe naenkrat, včasih pa izmenjaje, zdaj desnico, zdaj levico.

Če bomo ta pravila upoštevali kakor treba, nam bodo preje utrudljiva hišna dela postala lahka in ne bo več ogroženo zdravje gospodinj. Š. H.

KUHINJA

Dober kruh s krompirjevim kvasom:

Za kvas rabim štiri debele, olupljene krompirje. Te skuham, jim nato odlijem vodo v drugo posodo ter jih prav dobro stlačim in jim prilijem odlito krompirjevo in še toliko vode, da je vsega skupaj pol litra. Šest dkg kvasa raztopim v par žlicah mlačnega mleka, ter pridenem krompirjevi tekočini. Dobro premešam, pokrijem, ter postavim na toplo, da kvas vzide. V loncu segrejem liter mleka, pridenem osem dkg sladkorja in osem dkg surovega masla ter eno jajce. Ko je vse dobro premešano, zlijem na moko, katero sem pripravila v primerno veliki skledi. Prilijem še tri četrte litra tople vode, nato vzhajan kvas, pest soli, nekoliko stolčenega janeža in za noževo konico nageljevih klinčkov. Vso tvarino dobro zmešam, temeljito stepem in pregnetem. Potem pokrijem in postavim na toplem prostoru, da vzide. Ko je dovolj dvignjeno, stresem testo na desko, pregnetem, razdelim na šest enakih delov,

te zopet pregnetem v okrogle hlebčke in jih polagam v s prtičem pokrite peharje ter pustim da zopet vzidejo. Vshajane spečem po dva in dva skupaj na pekači v pečici. Še bolje pa je, ako je krušna peč na razpolago. Predno jih dam v peč prerežem trikrat po čez ob kraju. Pečem jih dobro uro.

Kako poižkušam pečico, da dosežem primerno vročino: Različno pecivo potrebuje različno toploto. Za pecivo s surovim maslom je treba prvotno zelo vročo pečico, da vročina pecivo hitro dvigne. Za kvašeno testo naj se vročina polagoma dviga, zato, da testa ne stisne, pač pa ga še nekoliko dvigne. Za drugo pecivo naj bo toplota srednjetopla. Poskusim na tale način: Kos papirja vržem v sredino pečice. Ako papir hitro zarumeni je pečica zelo vroča. Ako papir takoj zarjavi ali začrni, je pečica za vsako pečenje prehuda. V tem slučaju zaprem vratca in dno obložim z opeko. Ko se opeka pregreje, denem pecivo v pečico, čez pecivo pa pogrnem papir. Za srednjevročo pečico papir polagoma zarumeni. Taka pečica je primerna za kvašeno testo, za testo z različnimi masčobami in za testo, koder so vmešana jajca. — Ohlajena je pečica tedaj ako ostane papir, ki sem ga vrgla na sredo pečice dolgo časa bel. V ohlajeni pečici pečem testo napravljeno iz beljakov, ker to testo se mora počasi posušiti in ne sme izgubiti svoje bele barve. Pri tem testu je pomniti tole: Posušeno se vzame iz pečice. Ko se shladi, se postavi še toliko v toplo pečico, da se vsled zopetnega razgretja lahko odloči od pekače.

ga Če kane voda na položeno (politrano) pohištvo, jo posrka časopisni papir, dočim jo s čunjo samo na široko razmažemo in tako kvarimo pohištvo.

ga Domače sredstvo proti zaprtju vode. Kakšne bolečine in včasih celo smrtno nevarnost povzroči zaprtje vode nam je znano. Tu navajam sredstvo, ki je na nekem bolniku trpečemu že 4 dni hude bolečine, trenutno učinkovalo. Kupi v lekarni gladežovo vodo (Oninisspinosa) in petršiljevo vodo, vsacega polovico, izpij, v par minutah bo skoraj neverjetni učinek.

GOSPODARSKE VESTI

DENAR

g Denarstvo. Na ljubljanski borzi je bilo v minolem tednu mnogo kupčij z inozemskimi devizami, ki so dosegle naslednje povprečne cene: 1 angleški funt 176.50 Din, 1 ameriški dolar 34.10 Din, 1 holandski goldinar 23.24 Din, 1 nemška marka 13.68 Din, 1 švicarski frank 11.12 Din, 1 avstrijski šiling 9.15 Din, 1 belgijski belga 8.03 Din, 1 italijanska lira 2.95 Din, 1 francoski frank 2.26 Din, 1 češka krona 1.43 Din, 1 grška dragma 0.34 Din. — K temu treba prišteti še državno premijo od 28.5%. V prostem prometu se pa kupuje inozemski denar s 40% ažijo. — Gibanje zlata na svetovnem trgu se je v zadnji dobi preusmerilo. Tako se je v drugi tretjini marca zlati zaklad italijanske banke znižal za 102 milj. lir, medtem ko je v isti dobi znašal dotok zlata v francosko banko 314 milj. frankov in je zlati zaklad narastel na 74 milijard 365 milj. frankov.

ŽIVINA

g Ptujski živinski sejem 3. aprila. Dogon je bil precej šibek in je znašal 153 konj, 80 volov in bikov ter 150 krav in telic, skupaj 383 glav živine. Kupčija je bila nekoliko živahnješa in prodanih je bilo 150 glav po naslednjih cenah: voli I. vrste 3—4 Din za 1 kg žive teže, II. vrste 2.50—3.50 Din, III. vrste 2—3 Din, biki 2.50—3.50 Din, telice 3—4 Din, krave 1.50—3.50 Din, konji po kakovosti za glavo in sicer za klanje po 200—600 dinarjev, za plemo od 1000—3000 Din. — Prašičji sejem je bil dobro založen ter so pripeljali 270 prašičev, kupčija je bila pa bolj slaba in prodanih je bilo le 90 glav. Cene so bile sledeče za 1 kg žive teže: prolenke 5.50—6 Din, polmastne 6—7 Din, plemenske 6.50—7 Din, mrtve teže 9 Din. Pujski stari do 8 tednov so se prodajali po kakovosti od 100 do 150 Din.

g Mariborski prašičji sejem 6. aprila. Dovoz je znašal 250 prašičev, od katerih so prodali le 135 glav. Cene za kos so

bile sledeče: mladi pujski 5—6 tednov stari 80—110 Din, 7—9 tednov stari 140 do 150 Din, 3 do 4 mesece po 240—280 dinarjev, 5—7 mesecev 320—350 Din, 8 do 10 mesecev po 450—500 Din, 1 leto stari 750—1000 Din; 1 kg žive teže 6.50 do 7 Din, 1 kg mrtve teže 9—10 Din.

CENE

g Hmeljarstvo. Kupčija hmelja v Savinjski dolini je mrtva, ker ponujajo kupci nižje cene. Hmelj je dobro prezimil in pomladanska dela v hmeljnikih dobro napredujejo. — V Vojvodini in v Sremu je bila za lanski hmelj dosežena najvišja cena 50—51 Din za 1 kg. Zato so hmeljarji dobili pogum in letos podvojili površino hmeljnikov, ki bo presegla 2000 oralov. Lanske zaloge so do malega vse razprodane, le neznatne količine so še v čvrstih rokah. — Češki hmeljarji, ki so že dosegli zakonito omejitev hmeljske površine, zahtevajo sedaj, naj država ustanovi podobno vnovčevalnico za hmelj, kakor jo imajo Nemci, ker bo le tako mogoče držati cene visoko. — Najvišje svetovne cene hmelja preračunane na dinar po tečaju v Curihu so zadnji čas dosegle za 1 kg naslednjo višino: Nemčija 90 Din, Anglija 73 Din, Francija 67 Din, Češkoslovaška 61 Din, Jugoslavija 52 Din, Poljska 48 Din, Belgija 47 Din, Amerika 38 Din.

g Hmeljarstvo na Češkem. Površina hmeljskih nasadov na Češkem je od leta 1931 precej nazadovala, kakor je razvidno iz uradnih objav. Leta 1931 je znašala 12.424 ha, leta 1932 samo še 9843 ha, povečala se je pa 1933 na 10.752 ha in bo letos znašala okoli 10.800 ha. Ta površina se pa ne bo več povečala, ker je češkoslovaška vlada izdala naredbo, ki prepoveduje nadaljno saditev hmelja. Nanovo se smeje zasaditi hmeljniki le tedaj, če se opusti enaka površina starih nasadov. V strokovnih krogih računajo, da se bo glede na to uredbo površina hmeljnikom letos lahko povečala za največ 60 ha.

PRAVNI NASVETI

Oskrbtnina za otroka. K. F. K. Prevzeli ste v oskrbo nezakonskega otroka in se je nezakonska mati zavezala plačevati mesečno za otroka 100 Din in za obleko še posebej. Pred enim letom se je ta mati poročila in ste zvedeli, da je svojemu ženinu otroka sploh zatajila. Vam ni več plačevala za otroka in ste otroka oddali bratu nezakonske matere. Vprašate, kdo vam je dolžan povrniti izdatke za otroka. — Oskrbtnino za pol leta in še izdatke za obleko je dolžna vam povrniti nezakonska mati, s katero ste imeli pogodbo. Ta terjatev zastara v 3 letih. Če noče plačati zlepa, pojdite na vaše okrajno sodišče in vložite tožbo proti nezakonski materi. To tožbo bo sodišče poslalo onemu okrajnemu sodišču, kjer sedaj živi nezakonska mati. Pri domačem sodišču lahko zaprosite za zastopnika revnih, tako da vam ne bo treba osebno iti na razpravo.

Posledice laži. A. Z. Po nagovoru brata ste kot mladoletni varovanec pri varstvenem sodišču zahtevali založenih 3000 Din, čes, da se boste šli učiti za mesarja. Vaš varuh je to potrdil, dobili ste denar od sodišča, denarja pa niste porabili za sebe, ampak ste ga po bratovem naročilu dali svojemu varuhu, možu vaše sestre, kateri je vaš brat dolgoval doto. Vprašate, če lahko ta denar iztirjate od brata, ker je vaš varuh popolnoma gospodarsko propadel in nič ne poseduje. — Pravda bi bila tvegana. Če ste po naročilu brata na račun sestrine dote njenemu možu izročili znesek 3000 Din, ker brat takrat ni mogel sestre izplačati, potem lahko od brata zahtevate povračilo te vsote. Če niste napravili nič pismenega, bo sodišče zaslišalo priče in sicer vašo sestro in njenega moža, po potrebi pa tudi vas in brata. Kakšen bo izid, se ne da prerokovati.

Zaščitni dolg. A. K. Grahovljani. Leta 1930 ste kupili nekaj parcel, ki so bile last več posestnikov. Kupne pogodbe s temi prodajalci, ki živijo v različnih krajih, niste mogli takoj napraviti in je valed tega ostala ta kupljena zemlja še neprepisana. Medtem je prišla denarna kriza in Priv. agrarna banka vam ni izplačala obljubljenega posojila. Prodajalci vas terjajo po advokatu na plačilo kupnine. Vprašate, če spada ta dolg pod zaščito. — Zahtevajte pri občinskem glavarstvu potrdilo, da ste sedaj poljedelec in da ste bili poljedelec že leta 1930, ko ste kupili zemljo. Čim dobite to potrdilo, sporočite zastopniku vaših upnikov, da ste zaščiten in da se hočete poslužiti Uredbe o zaščiti in boste svoj dolg odplačali v 12 letnih obrokih v smislu Uredbe o zaščiti kmetov.

Prestavitvev poti. K. L. V. Že nekaj let predvojno so začeli voziti sosedje in drugi preko vašega dvorišča, vendar so vselej vnaprej vpraševali za dovoljenje. Sedaj hočete za vožnjo odstopiti svet na drugi strani hiše

in ne bi ta pot bila nič daljša niti slabša od sedanje. Vprašate, če lahko sami to pot postavite. — Težko je svetovati v tej stvari brez točnega poznanja krajevnih razmer. Po postavi se morajo služnostne pravice udeleževati, kolikor to dopušča njihova narava. Če je torej pot na drugi strani hiše, vsem upravičencem ravnotako uporabna kot sedanja preko dvorišča, potem bi lahko pot postavili. Z vsemi dosedanjimi upravičenci, ki uporabljajo pot že skozi 30 let, skušajte doseči sporazum. Ostalim upravičencem, ki te pravice še niso priposestvovali, pa lahko s tožbo preproste nadaljnje uporabljanje poti. Samolastno pa nikomur ne smete postaviti pota, sicer vas lahko tožijo radi motenja posesti.

Preplačano platno. J. P. Pš. p. Kupili ste od dveh krošnjarjev platno in ostali dolžni še 200 Din. Po nekaj dnevih vam je strokovnjak povedal, da bi isto platno dobili v trgovini skoraj za polovico ceneje, ter da ste nasledli besedam in poštenim obrazom krošnjarjev. Vprašate, če ste dolžni plačati ostane kupnine. — Samo v slučaju, da vrednost kupljenega platna ne bi znašala niti polovico dogovorjene kupnine, bi mogli zahtevati razrušitev kupne pogodbe. Morali bi dati platno po sodnem zvedencu preceniti. Če bo vrednost platna precenjena tako, da je večja od polovice dogovorjene kupnine, je kupčija veljavna. V bodoče pa se držite načela, da nobene stvari prei ne kupite, dokler se niste za ceno informirali v zanesljivih trgovinah.

Skribi prevzemnika. K. Š. G. Leta 1931 ste z prevzemno pogodbo prevzeli posestvo, na katerem si je izročitelj pridržal neizključivo gospodarstvo in uživanje do smrti. V pogodbi se je zavezal, da določenega dela gozda, imenovan »čavna«, ne bo sekal. Vprašate, če lahko izročitelj v ostalih delih gozda seka les preko svoje lastne potrebe. — Da. Razven v gozdu »čavna« sme izročitelj posekati ves les, čeprav ga ne potrebuje za vzdrževanje gospodarskih poslopj niti za svoje preživljanje. Les lahko proda in denar porabi po svoji volji. Zato si je pač pridržal neizključivo gospodarstvo. Živite torej v slogi z izročiteljem, ker ste Vi od njega odvisni, ne pa on od Vas.

Stroški zastopanja v kazenskem postopku. J. L. B. Kdor je obtožen radi tatvine, telesne poškodbe oziroma sploh kaznjivega dejanja, ki se preganja po državnem tožilcu, ta je dolžan, tudi če je oproščen, vedno aam plačati svojega advokata, ki ga je branil. Kdor pa je obtožen radi žaljenja časti, pa je oproščen, ima pravico, da zahteva povračilo svojih stroškov od one osebe, ki ga je tožila. — Oseba, ki se pridruži kazenskemu postopku kot zasebni udeleženec, ima pravico, da si vzame advokata kot zastopnika in ima v slučaju, da je krivec obsojen, pravico zahtevati, da ji obsojenec povrne stroške svojega zastopnika.